

Владимир Александрович ; Уральский государственный университет им. А.М. Горького. – Екатеринбург, 2002. – 343 с.

16. Степин В.С. Синергетика и системный анализ / В.С. Степин // Синергетическая парадигма. Когнитивно-коммуникативные стратегии современного научного познания. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. –С. 58-77.)

17. Ушкалов Л. Феномен української полемічної літератури / Леонід Ушкалов // Есеї про українське бароко. – К. : Факт – Наш час, 2006. –С.121-132 (Серія "Висока полиця").

18. Фаловський А. Стародавні західноруські катехізиси / Адам Фаловський // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців. Мовознавство : Зб. наук. статей. – Чернівці : Рута, 2003 – С.156-161.

Умовні скорочення назв джерел

Катехизис – Катехизись, або визнання вһры святое соборное, апостольское, всходнее церкви // Чтения в историческом обществе Нестора Лһтописца – Кн. IV. – К., 1890. – Отд. III. – С. 9-81.

Катехизис I - Катехизись ал'бо вы(зна)нїе вһры стое събор'ное, Ап(с)тльское, в'схо(д)нее Цркви // Рукоп. зб. початку XVII ст. ЦНБВ, Ш. 312, № 169/46 С - арк 130 – 177 зв.

Русакова О.В., асп.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ТАКСИСНИХ ЗНАЧЕНЬ У ПОЛІПРЕДИКАТИВНИХ КОНСТРУКЦІЯХ ІЗ ВТОРИННОЮ ПРЕДИКАЦІЄЮ

У статті розглянуто прості речення, ускладнені дієприслівниковими компонентами, як поліпредикативні конструкції з вторинною предикацією, здійснено аналіз таксисних значень та визначено найпродуктивніші типи таксису в українській мові.

Ключові слова: поліпредикативні конструкції, вторинна предикація, рівнорядний-нерівнорядний таксис.

Simple sentences, which are complicated by the participle components, as polipredicative constructions with secondary

predication are examined in this article. The analysis of taxis values is made and productive types of taxis in Ukrainian are determined here.

Key words: polipredicative constructions, secondary predication, equal-unequal taxis.

В статтє рассмотрєны простє предложєня, осложнєныє дєєпричастными компонентами, как полипредикативные конструкции с вторичной предикацией, проанализированы таксисные значения и определєны продуктивные типы таксиса в украинском языке.

Ключевые слова: полипредикативные конструкции, вторичная предикация, равнорядный-неравнорядный таксис.

Встановлення таксисних значєнь можливе за умови взаємодії щонайменше двох дій, виражєних предикатами, що виявляють темпоральний зв'язок між ситуаціями. Між двома й більше співвідносними діями, які диференціюються за ознакою рівнорядності-нерівнорядності, виникають темпоральні відношення лінійного та нєлінійного характеру [1; 2; 4]. Таксис як компонент категорії темпоральності реалізується на рівні поліпредикативного комплексу.

У мовознавстві традиційно до поліпредикативних комплексів зараховують складні та багатокомпонентні речєня, яким властива поліпропозитивність, полісуб'єктність. У структурі цих речєнь співвідносяться дві чи й більше ситуацій за допомогою кількох предикативних одиниць.

Якщо віднесення складних та багатокомпонентних речєнь до ППК не викликає наукових дискусій, то іншим є стан із простими речєнями, ускладнєними однорідними присудками та засобами вторинної предикації – дієприкметниками, дієприслівниками та їхніми зворотами. Погляди мовознавців розійшлися в питанні встановлення типу предикативності таких простих речєнь (І.Р. Вихованець, А.Ф. Прияткіна, В.А. Белошاپкова, М.І. Черемисіна, Н.М. Сазонова, Г.О. Золотова, О.В. Кульбабська, А.К. Мойсієнко). На формально-синтаксичному рівні ці речєня вважають

монопредикативними структурами, на семантико-синтаксичному – поліпредикативними, адже вказують на дві або більше ситуацій. Таким чином, прості ускладнені речення перебувають між простими та складними реченнями, утворені внаслідок трансформаційних процесів складних речень [7, с. 129]. Однак не всі мовознавці визнають поліпредикативність таких простих речень, зокрема речень із вторинною предикацією, називаючи їх поліпропозитивними, але монопредикативними [14, с. 4,7-9; 16, с. 9-10].

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що в сучасній лінгвістиці спостерігаємо тенденцію до віднесення простих ускладнених речень, зокрема ускладнених відокремленими другорядними членами, вираженими дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами, до поліпредикативних утворень, що дає можливість визначити типи таксисних значень у цих реченнях. Мета статті – з'ясувати особливості вираження значень таксису в ППК із вторинною предикацією, які на формально-синтаксичному рівні представляють прості речення, ускладнені дієприслівниковими компонентами.

Матеріалом дослідження є художні твори українських письменників ХХ – поч. ХХІ століть.

Визначення таксису в ППК із вторинною дієприслівниковою предикацією зумовлене граматичним значенням дієприслівника, яке полягає у вираженні додаткової, другорядної дії, що супроводжує основну дію в реченні. Дієприслівник, з одного боку, виконує функцію додаткової характеристики суб'єкта, яка вказує на процесуальну ознаку [16, с. 25], з іншого, є засобом додаткової характеристики якоїсь дії чи стану завдяки вказівці на іншу динамічну ознаку [5, с. 158]; дієприслівник містить сему вторинності дії [5, с. 164]. Як дієслівній формі йому притаманні категорія виду, перехідності-неперехідності, стану. У морфологічній структурі дієприслівника не представлені такі дієслівні категорії, як час, спосіб, особа, число та рід.

У реченні дієприслівник як компонент відокремленого звороту виступає напівпредикативною одиницею (К.Г. Городенська,

І.Р. Вихованець, І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська, Л.О. Кадомцева, Г.О. Золотова, О.О. Каминіна, Т.Б. Алісова, А.К. Мойсієнко, О.В. Кульбабська). Поняття "напівпредикативності" пов'язане з "реальними явищами ускладнення інформативної і граматичної структури речення" [11, с. 100]. Як зазначає І.Р. Вихованець, "ознаками напівпредикативності є додаткове повідомлення, синтаксична розчленованість, окремішність, відносна автономність..." [8, с. 128]. Напівпредикативні дієприслівникові звороти сприяють ускладненню простого речення й конденсації нової інформації, виділяючи та підкреслюючи комунікативно важливу ознаку [12, с. 14].

Природу напівпредикативності слід з'ясовувати на тлі предикативності та у стосунку до відповідних структур простого ускладненого речення, адже категорія напівпредикативності вказує на зв'язок із базовою реченнєвою категорією предикативності й становить визначальну характеристику комунікативно окресленого різновиду простого ускладненого речення – конструкцій із відокремленими членами [8, с. 127]. Таким чином, напівпредикативність як синтаксичну категорію визначаємо на базі основної предикативності речення, яка представляє другорядну, вторинну ознаку (дію) предмета, що співвідноситься з основною ознакою (дією). Напівпредикативна одиниця у ППК репрезентує вторинну предикацію.

У сучасному мовознавстві зв'язок основної та вторинної предикації розглядають із погляду семантичної поліпредикативності речення. А.П. Загнітко вважає, що об'єднання власне предикативності й напівпредикативності у структурі простого ускладненого речення формує особливий тип поліпредикативності [10, с. 48-49]. Речення, в якому поєднано основну та вторинну предикацію, виражену напівпредикативним дієприслівниковим комплексом, формує ППК. ППК властивий універсальний характер, адже він позначає "всі типи граматичних значень структурно-семантичної ієрархії мовної системи. До таких значень належить темпоральність, яка одним із виявів – таксисом – реалізується лише на рівні ППК" [2, с. 25].

У ППК із вторинною предикацією як цілісній комунікативній структурі співвідносяться щонайменше дві предикативні одиниці, з яких виокремлюємо основну та вторинну дії. Основна дія є структурним центром, вторинна – ускладнює його та "містить у собі широкі можливості інформативного насичення речення" [13, с. 65-66]. У конструкції *Засвітивши електрику, він вперше за місяць побачив кричущий безлад свого помешкання (В.Підмогильний)* основна дія виражена предикатом "побачив", вторинна – предикатом "засвітивши". Співвіднесення основної та вторинної дій моделює певний тип ситуації, зокрема таксисної.

У дієприслівнику граматичні характеристики часу, модальності й особи в процесі співвіднесення трансформуються від дієслова основної предикативної частини. Це зумовлено тим, що дієприслівнику не властивий ні час, ні модальність, ні значення особи. Таким чином, встановлення цих граматичних значень відбувається у зв'язку з основною предикацією: *Дитина бавилася біля дровітня, розклавши коло себе діряві каструлі і дерев'яні полумиски з ложками (М. Матіос); Умирають майстри, залишаючи спогад, як рану (Л. Костенко); Я піду, невідчутний на дотик, посміхаючись стрічній братві (П. Вольвач)*. У наведених конструкціях час, модальність і особа виражають зв'язане, релятивне значення.

Аналізуючи специфіку категорії часу, І.Р. Вихованець стверджує, що в дієприслівнику час виконує релятивну семантико-синтаксичну функцію, яка спрямована не на момент мовлення, а на відношення між двома предикатами, яке характеризується одночасністю та різночасністю (часовою попередністю й часовою наступністю) [9, с. 209].

О.В. Бондарко зазначає, що в дієприслівнику місце граматичної категорії часу займає граматичне (синтаксичне) вираження таксису, для чого використовується: 1) синтаксичне співвідношення головного й другорядного присудка, яке передає співвідношення основної та супровідної дії; 2) категорія виду дієприслівника, який виражає супровідну дію, у співвідношенні з видом основного дієслова [5, с. 154].

Традиційно таксисні значення зводяться до одночасності-різночасності [15; 17]. Однак і одночасність, і різночасність – "категорії морфологічного часу, а не таксису; встановлення їх щодо таксису не виявляє, як саме темпорально співвідносяться дії: констатація "дії різночасні" чи "дії одночасні" не містить вказівки ні на їх порядок, ні на передування чи наступність дій" [3, с. 22].

Між двома та більше співвідносними діями, що виражають таксис, існують темпоральні значення лінійного та нелінійного характеру. Лінійність властива значенням передування, наступності, послідовності, оскільки передбачає таке співвідношення дій, яке виражене їх порядком. Нелінійність притаманна значенням паралельності та включення. Окрім того, таксисні значення виникають при взаємодії рівнорядних чи нерівнорядних дій [2, с. 26-30]. При рівнорядному таксисі здійснення однієї дії не залежить від здійснення іншої дії (значення послідовності й паралельності); при нерівнорядному таксисі дії перебувають у відношеннях залежності (значення передування, наступності, включення).

У ППК із вторинною предикацією таксис характеризуємо за структурним принципом: між одним основним предикатом (дієсловом-присудком) і одним вторинним предикатом (дієприслівником): *Двері з скла, ледь притримавши ліктем, вийду в осінь, в електрику й дим (П. Вольвач); Іван Семенович мовчав, дивлячись на засинені пізнім світанком вікна (Є. Плужник)* (двокомпонентні структури); між основним предикатом та двома-п'ятьма вторинними предикатами, безпосередньо пов'язаними з основним, як-от: *Іде Гаркуша, картинно відкинувшись у сідлі, привертаючи на себе погляди розкоханих каховських бублейниць (О. Гончар); Доповідаючи, Писаренко чомусь гугнявив, раз у раз підвищуючи голос на початку фрази й кінчаючи її майже пошепки... (Є. Плужник); Через те я стою, зігнувшись і похиливши голову, як п'яний, не рухаючись, не думаючи й ні на що не ждучи (В. Винниченко)* (три- та багатокомпонентні структури). За нашим

спостереженням, у ППК із кількома вторинними предикатами переважають дієприслівники недоконаного виду.

Аналізуючи таксисні значення в ППК із вторинною предикацією, з'ясували, що в сучасній українській мові ці речення в основному представляють дво- та трикомпонентні структури. Найбільш продуктивними є двокомпонентні структури, між предикатами яких встановлюємо всі типи таксисних значень (послідовність, передування, наступність, паралельність, включення). У три- та багатоконпонентних структурах співвідносні предикати виражають здебільшого таксисні значення комбінованого типу, рідше – однотипні значення.

Фактичний матеріал засвідчив, що у двокомпонентних структурах типовим є **значення паралельності**, яке полягає в рівноцінному суміщенні основної та вторинної дії. Паралельність (сутаксис) "відображає дії, що відбуваються паралельно, з погляду хронології накладені одна на одну" [1, с. 114]. У таких структурах, як *Дикі протяги грали в бетонних міських коридорах, дегустуючи вікон блакитне вино надпочате (А. Криштальський); Костя тримається мовчки, зупиняючи часом на мені довго круглі темні та уважні очі (В. Винниченко); Хміль рухомих вагонів буде бризкати, лиця й кроки сповняючи чаром (П. Вольвач)*, діям не властива семантична залежність, незважаючи на граматичну нерівноправність предикатів, що виражають ці дії. Такі структури представляють рівнорядний таксис. У художніх творах сучасної української мови значення паралельності здебільшого виникає при взаємодії основного предиката, вираженого дієсловом минулого чи майбутнього часу недоконаного виду та дієсловом теперішнього часу (у значенні минулого), із вторинним предикатом, вираженим дієприслівником недоконаного виду. Співвідносні дії, репрезентовані такими предикатами, означені як тривалі, незавершені.

Паралельність дій виявляємо ще й у випадку, коли предикат основної дії виражений формою минулого часу доконаного виду, а предикат вторинної дії – дієприслівником недоконаного виду: *Сконфужений заляк осторонь Данько,*

вислуховуючи насмішуваті напучування незнайомих заробітчан (О. Гончар); Іван **вийшов** у тісному, як на його голову, літньому капелюсі, **тримаючи** за спиною косу (М. Матіос). В українській мові така взаємодія є досить поширеною в конструкціях із прямою мовою, що представляють слова автора: – *Вже зібрався!* – **відгукнувся** Андрій, **підбадьорюючи** свого стража (І. Багрянний); – *Не знаю,* – **пригадуючи**, **протяг** Писаренко (Є. Плужник). Основна дія виражена предикатом на позначення мовлення, мислення, волевиявлення.

Рівнорядний таксис послідовності у двокомпонентних структурах представлений конструкціями, в яких вторинний предикат виражений дієприслівником доконаного виду, а основний може бути у формі минулого часу недоконаного чи доконаного виду, теперішнього та майбутнього часу того чи того виду. Основний і вторинний предикати означають дії, яким властива відносна самостійність, у їх взаємодії відсутня семантична зумовленість однієї дії іншою: *Лише Султанчик, звівши кінчик язика, гасав біля нас в недавно скошеному по шию, вже безголовому соняшничинні* (М. Вінграновський); *І ми, як вільне Боже пташця, хмільного вітру наковтавшись, відходим у химерні сні* (А. Криштальський).

Взаємодія вторинного предиката, вираженого дієприслівником доконаного виду, з основним предикатом формує **значення передування та наступності**. Співвідносні дії, представлені цими предикатами, також визначаються порядком, однак для встановлення типу таксисного значення важливою стає позиція відліку. Таксис із встановленою позицією відліку інтерпретуємо як нерівнорядний (один із предикатів позначає дію, яка впливає на значення іншої дії, а відповідний предикат є функціонально залежним). У такому випадку розмежовуємо метричний та хронологічний предикати [4, с. 112]. Метричний предикат визначає таксисне значення, хронологічний вказує на послідовність.

У ППК із вторинною предикацією позицією відліку слід вважати основну дію, яка виражена метричним

предикатом, відповідно вторинна дія виражена хронологічним предикатом. Так, у структурах **Ударив гонг, ошелешивши** хлоп'ят своїм мідним погрозливым звуком (О.Гончар); **В дверях Андрій обернувся, відчувши** пильний погляд слідчого на собі (І. Багрянний) метричними є предикати "ударив", "обернувся", хронологічними – "ошелешивши", "відчувши". Таксисне співвідношення дій, виражених цими предикатами, набуває характеру взаємозв'язку: одна дія (основна чи вторинна) не здійснюється без іншої. Відповідно до цього, якщо основна дія виникає після початку чи завершення здійснення вторинної дії, тоді визначаємо таксис наступності основної дії: **Сахається** розгублена душа, **почувши** раптом тихі кроки щастя (Л. Костенко); **Кружляють** внизу на подвір'ї вітри спантелічені, **побравши** до білого танцю газети старі (А. Криштальський). Якщо основна дія зумовлює виникнення вторинної дії, тоді встановлюємо таксис передування основної дії: **По дорозі до своїх Данько купив** білу франзолу та кілька в'язанок бубликів, **оперезавшись** ними на перехрест (О. Гончар);...**Вся вісімка врешті розлізеться** відведеними їм поверхами та кімнатами, **лишивши** назавтра процедуру знайомлення, зближення та всілякі топографічні виправи (Ю. Андрухович). Особливістю встановлення таксису передування та наступності є те, що предикат основної дії виражений дієслівною формою минулого чи майбутнього часу доконаного виду або ж теперішнього часу. В українській мові найбільш продуктивним є таксис наступності, що пояснюється морфологічним вираженням вторинної дії: дієприслівник доконаного виду здебільшого означає додаткову, вторинну дію, що передуює основній дії, яка є відповідно наступною.

Нерівнорядний таксис представлений і значенням **включення**. При включенні вторинна дія прогнозована основною дією та входить у зміст цієї дії як її складова: **Старий співак співав**, як пелікан, **проціджуючи** музику крізь волю (Л. Костенко); **Лише Гнат Рябий спокійно собі куняв**, **покльовуючи** в тарілку носом (О. Гончар). Вторинна дія є

включеною в основну. У структурах зі значенням включення визначаємо метричний предикат, який відповідає основному, і релятивний предикат, який є вторинним. Метричний предикат має узагальнене значення, а релятивний – часткове, що входить в узагальнене. Таким чином, співвідносні дії, виражені метричним і релятивним предикатами, не є семантично рівноцінними, тому означаються нерівнорядними предикатами. Особливістю встановлення таксису включення є те, що вторинний предикат виражений дієприслівником недоконаного виду.

Комбінований тип таксису представлений різноманітним поєднанням значень. Найпродуктивнішими в сучасній українській мові є три- та багатоконпонентні структури:

1) зі значенням послідовності та паралельності: *Зсуваю циліндра на потилицю, розстібую шубу й, вимахуючи паличкою, іду легким кроком по тротуарі (В. Винниченко); Свистун сів на своє місце й тяжко-тяжко зітхнув, зіперся спиною об стіну й сидів, дивлячись просто перед собою невидючим зором (І. Багряний).* Основні дії формують послідовність, вторинна дія є паралельною, як правило, до останньої основної дії;

2) зі значенням послідовності й наступності: *На закуску Данько ще замовив по кухлю води і, смаковито напившись, відчув себе зовсім чудово (О. Гончар); Назбиравши сухої трави, розпалив огонь під казанком, перемив крупу, почистив картоплю й накришив сала (В. Підмогильний).* Одна з основних дій, яка безпосередньо взаємодіє з вторинною, характеризується наступністю.

У три- та багатоконпонентних ППК із вторинною предикацією найпродуктивнішими **однотипними значеннями** є таксис паралельності та послідовності. Паралельність виявляємо у структурах з одним основним і двома-трьома вторинними предикатами (*Він зайшов досередини, протираючи свої міжвоєнні окуляри і щасливо мружачись від сонячного світла (Ю. Андрухович); Дві години він просидів, нудячись, байдуже поглядаючи на юрбу своїх*

майбутніх товаришів і знову **думаючи** про самого себе (В. Підмогильний)); або двома основними предикатами й одним-двома вторинними предиката (А у верхніх дверях свого вітряка **стояв** Митрофан Огієнко з синами і, глумливо **посміхаючись, дивився** звідти, наче пан з балкона, на заробітчанські прощання (О. Гончар); Хлопчик **тупотить** ніжками, **вигинається** усім тілом то вправо, то вліво, **силкуючись** вирватись і, **видко, чогось вимагаючи** (В. Винниченко)). Таксис послідовності найчастіше представлений взаємодією одного вторинного та кількох основних предикатів: **Повертався** він додому тільки перед чаєм, стомлений і роздратований, **говорив** мало й уривчасто і, швиденько **випивши** склянку чаю, **поспішав** до свого кабінету (Є. Плужник).

Підсумовуючи, відзначимо, що таксис встановлюємо в ППК із вторинною предикацією, які представляють прості речення, ускладнені відокремленими дієприслівниковими компонентами. Вторинна дія, виражена дієприслівником, вступає в певний тип співвідношення з основною дією, вираженою дієсловом-присудком. Таке співвідношення носить характер таксисної взаємодії, що включає всі типи значень (паралельність, послідовність, передування, наступність, включення).

Проаналізований матеріал засвідчив, що в сучасній українській мові ППК із вторинною предикацією формують дво-, три- та багатокomпонентні структури. У межах двокомпонентних структур найпродуктивнішим є рівнорядний таксис паралельності та послідовності. Паралельність виникає за умови рівноцінного суміщення основної та вторинної дій, послідовність – за умови встановлення їх порядку, при чому й основна, й вторинна дії є рівнорядними, адже характеризуються відносною самостійністю.

Значення передування, наступності, включення виникають при співвідношенні основної та вторинної дій, виражених нерівнорядними предикатами. При визначенні нерівнорядного таксису важливою є позиція відліку, якою в ППК із вторинною предикацією слід вважати основну дію. Наступність основної дії встановлюємо тоді, коли ця дія

відбувається після початку чи завершення вторинної дії, передування – коли основна дія зумовлює вторинну. При включенні вторинна дія входить у зміст основної як її складова.

У три- та багатокомпонентних структурах найпродуктивнішими є поєднання значень послідовності та паралельності, значень послідовності та наступності (комбінований тип таксису). Однотипні таксисні значення найчастіше представлені паралельністю та послідовністю.

Виокремлення підтипів таксисних значень та аналіз засобів їх вираження в ППК із вторинною предикацією становить перспективу подальших досліджень.

1. Барчук В. Засоби вираження сутаксису в українській мові (на матеріалі творів Юрія Яновського) / Володимир Барчук // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. – Вип.27-28. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 112-119.

2. Барчук В.М. Основні типи таксисних ситуацій / В.М. Барчук // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали Міжнародної наукової конференції. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 24-30.

3. Барчук В.М. Проблеми встановлення семантики таксису / В.М. Барчук // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Вип. VIII. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 18-25.

4. Барчук В.М. Таксис передування/наступності в українській мові / В.М. Барчук // Лінгвістика : збірник наукових праць. – Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2011. – №1 (22). – Ч. II. – С. 110-118.

5. Безпояско О.К. Граматика української мови. Морфологія : [підручник] / О.К. Безпояско, К.Г. Городенська, В.М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.

6. Бондарко А.В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии / А.В. Бондарко. – 4-е изд. – М. : Изд-во ЛКИ, 2007. – 208 с.

7. Вихованець І.Р. Граматика української мови : Синтаксис : [підручник] / І.Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.

8. Вихованець І. Категорія напівпредикативності / Іван Вихованець // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Вип.23. – Кіровоград, 2000. – С. 126-130.

9. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1988. – 256 с.

10. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови : Морфологія : [монографія] / А.П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 437с.

11. Золотова Г.А. Монопредикативность и полипредикативность в русском синтаксисе / Г.А. Золотова // Вопросы языкознания. – 1995. – №2. – С. 99-109.
12. Кульбабська О.В. Напівпредикативні конструкції в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.філол.наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / О.В. Кульбабська. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
13. Лутак Т.І. Вторинна предикація як спосіб конденсації інформативного обсягу речення / Т.І. Лутак // Мовознавство. – 1986. – №4. – С. 65-67.
14. Мойсієнко А.К. Структурно-семантична організація простого ускладненого речення : [навч.посібник] / А.К. Мойсієнко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. – 167 с.
15. Полянский С.М. Одновременность / разновременность и другие типы таксисных отношений / С.М. Полянский // Теория функциональной грамматики : Введение, аспектуальность, временная локализованность, таксис / Отв.ред.А.В. Бондарко. – 6-е изд. – М. : Книжный дом "Либроком", 2011. – С. 243-253.
16. Прияткина А.Ф. Русский язык : Синтаксис осложненного предложения : [учеб.пособие для филол.спец.вузов] / А.Ф. Прияткина. – М. : Высшая школа, 1990. – 176 с.
17. Семенова Н.В. Семантика таксиса: концептуализация и категоризация / Н.В. Семенова. – Великий Новгород : Новгор. гос. ун-т, 2002. – 265 с.

Джерела

- Андрухович Ю. Дванадцять обручів: [роман] / Юрій Андрухович. – К. : Критика, 2006. – 275 с. – (Сер. "Критичні тексти").
- Багряний Іван. Сад Гетсиманський : [роман] / Іван Багряний. – К. : Дніпро, 1992. – 528 с.
- Винниченко В.К. Вибрані твори : Оповідання. Повість. Романи / В.К. Винниченко. – К. : Грамота, 2005. – 928 с.
- Вінграновський М. Манюня : Повісті. Оповідання. Есе / М. Вінграновський. – Львів : Літопис, 2003. – 320 с.
- Вольвач П. Південний Схід : Поезії / П. Вольвач. – Львів : Кальварія, 2002. – 188 с.
- Гончар О.Т. Твори : У 12 т. / О.Т. Гончар. – К. : Наукова думка, 2001. – Т.3. Таврія. Перекоп. Коментарі. – 2003. – 680 с.
- Костенко Л. Вибране / Ліна Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 559 с.